

RIKSADVOKATEN

Agder politidistrikt
Postboks 514, Lundsiden
4605 KRISTIANSAND S

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

21/1406 - 17 / PEO009

22.03.2022

Retningslinjer om anvendelsen av straffeprosessloven § 71c

1. Innledning

Etter straffeprosessloven § 71 c kan påtalemyndigheten beslutte å henlegge en sak (eller deler av en sak) og overføre den til forvaltningen for forhold som kan medføre administrativ sanksjon, dersom vilkårene for straff eller offentlig påtale ikke er oppfylt eller det for øvrig er mest hensiktsmessig at forholdet forfølges administrativt. Bestemmelsen får anvendelse uavhengig av hvem som har anmeldt forholdet. Avklaring av sporvalg skal skje i samråd med forvaltningsorganet, jf. straffeprosessloven § 229 tredje ledd.

Adgangen til å overføre straffesaker til forvaltningen skal bidra til en mer effektiv håndheving ved at myndighetenes samlede ressurser og sanksjonsmuligheter kan ses i sammenheng. Utgangspunktet er at politiet og påtalemyndigheten skal prioritere å følge opp lovbrudd som er av alvorlig karakter, eller som ikke anses å kunne sanksjoneres tilstrekkelig av forvaltningen. Ved lovbrudd som forvaltningen har forutsetninger for å avdekke og sanksjonere på en tilstrekkelig måte, skal forvaltningssporet benyttes.

2. Spørsmålet om overføring skal avklares så tidlig som mulig i samråd med forvaltningen

Det er påtalemyndigheten som avgjør om straffeprosessloven § 71 c skal anvendes, men det følger av straffeprosessloven § 229 tredje ledd at sporvalget skal treffes i samråd med forvaltningen. Påtalemyndigheten må derfor ha en dialog med forvaltningsorganet forut for påtalevedtaket, f.eks. i tverretatlige samarbeidsmøter eller i den enkelte sak før eller etter at anmeldelse er mottatt eller sak er opprettet hos politiet.

Det er ikke noe i veien for at det etableres rutiner mellom påtalemyndigheten og et forvaltningsorgan, enten regionalt eller nasjonalt, som på forhånd avklarer arbeidsfordelingen på ulike områder og dermed reduserer behovet for drøftelser av sporvalg i den enkelte sak.

Politiet må unngå at saken blir liggende ubehandlet før sporvalget avklares. Spørsmålet bør derfor søkes avklart så tidlig som mulig. Foruten av hensyn til en effektiv forfølging, er dette nødvendig for å unngå oversittelse av eventuelle frister for administrative sanksjoner. At det er

besluttet etterforskning i saken, er likevel ikke til hinder for at saken senere henlegges og overføres dersom vilkårene i § 71 c er oppfylt.

3. Vilkår

3.1 Grunnvilkår: Forholdet kan medføre en administrativ sanksjon

Grunnvilkåret for overføring er at påtalemyndigheten antar at det kan foreligge en overtredelse som gir grunnlag for administrativ sanksjon som definert i forvaltningsloven § 43 annet ledd. Uttrykket «kan medføre administrativ sanksjon» understreker at det ikke er nødvendig for påtalemyndigheten å ta definitivt stilling til om vilkårene for en slik sanksjon er oppfylt, jf. Prop.72 L (2015-2016) s. 209. Usikkerhet kan knytte seg både til sakens fakta og forståelsen av reglene om administrative sanksjoner. Dersom det på grunnlag av beskrivelsen i anmeldelsen og andre opplysninger i saken er uklart om forholdet kan sanksjoneres administrativt, bør spørsmålet drøftes med forvaltningsorganet, se punkt 2.

3.2 Alternativ 1: Henleggelse og overføring når vilkårene for straff eller offentlig påtale ikke er oppfylt

Dette alternativet omfatter både rettslige og faktiske spørsmål knyttet til vilkårene for straff og offentlig påtale, for eksempel forhold som ellers kunne vært henlagt etter bevisets stilling. At vilkårene for offentlig påtale ikke er oppfylt, kan f.eks. være at allmenne hensyn ikke tilsier påtale etter straffeprosessloven § 62 a.

3.3 Alternativ 2: Henleggelse og overføring etter en hensiktsmessighetsvurdering

Spørsmålet om det er mest hensiktsmessig at forholdet forfølges administrativt, må avgjøres etter en samlet vurdering i den enkelte sak og i samråd med det aktuelle forvaltningsorganet, jf. pkt. 2. I det følgende angis momenter som vil være sentrale ved vurderingen. Listen er ikke uttømmende.

Sakens alvor – allmennpreventive hensyn

En overordnet rettesnor er at de alvorlige overtredelsene skal forfølges strafferettslig. Forhold som antas å falle inn under riksadvokatens prioriteringer, kan ikke overføres til administrativ forfølging, med mindre det foreligger helt særlige forhold som tilsier at forfølging i straffesporet ikke er hensiktsmessig. Utover dette lar det seg ikke gjøre å angi kriterier for når et forhold etter sin art og omfang er så alvorlig at administrativ forfølging er utelukket. Strafferammen kan ikke alene være avgjørende, ettersom den ikke nødvendigvis sier noe om det konkrete lovbruddets alvor. Relevante momenter er: størrelsen på utbytte/unndratte verdier, om det er tale om profesjonell kriminalitet/kriminelle nettverk, om handlingen rammer en særlig utsatt gruppe, og om handlingen har hatt til følge eller voldt fare for personskade eller andre alvorlige konsekvenser for helse og miljø.

Allmennpreventive hensyn kan tilsa at også isolert sett mindre alvorlige forhold forfølges i straffesporet, dersom skadefølgene av slike overtredelser samlet sett er alvorlige på nasjonalt eller regionalt plan. Det samme kan etter forholdene gjelde når en mistenkt har begått gjentatte overtredelser som isolert sett er mindre alvorlige, f.eks. en konkursgjenganger.

Allmennpreventive hensyn kan videre tilsi strafferettslig forfølgning dersom den alternative administrative sanksjonen ikke anses som en egnet og forholdsmessig reaksjon mot lovbruddet. Det kan for eksempel tenkes forhold hvor den økonomiske sanksjonen i forvaltningssporet er vesentlig lavere enn om forholdet blir avgjort strafferettslig med bot. Dårlige utsikter til å få inndrevet pengekrav i forvaltningssporet er også relevant, f.eks. dersom den anmeldte er konkurs, har betydelige skatte- og avgiftskrav fra før eller har verdier som befinner seg i utlandet.

Om saken er egnet for administrativ behandling

Forvaltningen kan ut fra sine kontrollhjemler og kjennskap til saksområdet, næringen og de samfunnshensyn som gjør seg gjeldende, ha bedre forutsetninger enn påtalemyndigheten for å utrede den aktuelle saken og vurdere om det bør ilegges sanksjon og størrelsen på denne. Andre ganger kan saken ligge slik an at utredning krever etterforskningskritt og tvangsmiddelbruk som forvaltningen ikke har hjemmel til.

Om forholdet er anmeldt i henhold til anmeldelsesinstruks

På mange forvaltningsområder er det utarbeidet interne instruksjoner som angir retningslinjer for hvilke saker som skal anmeldes til politiet. Det klare utgangspunktet er at saker som er anmeldt i henhold til slik instruks, ikke kan henlegges og overføres etter straffeprosessloven § 71 c ut fra en hensiktsmessighetsvurdering. Konkrete omstendigheter kan likevel tilsi at saken ikke bør forfølges i straffesporet. Erfaringen så langt er at praksis varierer betydelig mellom politidistriktene, hvilket er uheldig. Dersom påtalemyndigheten og et forvaltningsorgan gjennomgående vurderer spørsmålet om sporvalg ulikt, må dette løftes opp til drøftelse på etatsledernivå.

Det er ikke automatikk i at forhold som er under terskelen for anmeldelse i henhold til anmeldelsesinstruks, skal overføres til forvaltningen. Andre momenter, herunder det som er gjennomgått ovenfor, kan tilsi at saken likevel bør forfølges strafferettslig.

Ressurshensyn – forholdet til henleggelse av kapasitetsgrunner

Det fremgår av Prop.72 L (2015-2016) s. 208 at en beslutning etter § 71 c annet alternativ omfatter bl.a. tilfeller der påtalemyndigheten velger å la være å etterforske saken ut i fra kapasitets- og ressurshensyn. På grunn av sammenhengen med andre henleggesesgrunnlag vil riksadvokaten ikke gi bestemmelsen et så bredt virkeområde. Den skal ikke brukes som grunnlag for rene kapasitetshenleggelse. Etter omstendighetene kan ressurshensyn likevel tillegges vekt, for eksempel der saken må prioriteres mot andre tidkrevende saker anmeldt av samme forvaltningsorgan, men som det klare utgangspunkt kan hensynet ikke utgjøre det sentrale element i begrunnelsen. I noen tilfeller kan ressursutfordringer kompenseres ved at det innhentes bistand fra forvaltningsorganet/innledes operativt samarbeid etter Nasjonal instruks om samarbeid med forvaltningsorganer i straffesak 30. august 2019 eller Instruks om operativt samarbeid mellom politi/påtalemyndighet, skatteetaten og NAV 2. april 2019 (publisert på riksadvokaten.no og KO:DE).

4. Begrunnelse og klageadgang

Ved henleggelse etter straffeprosessloven § 71 c benyttes henleggesesgrunnlaget «henlagt og

overført til vedkommende forvaltningsorgan strpl. § 71c» (kode 172). Vedtaket skal begrunnes kort. Begrunnelsen må angi hvilket alternativ i bestemmelsen som får anvendelse og hvilke momenter som er tillagt vekt. Eventuelle vurderinger som er gjort av skyldspørsmålet, skal ikke komme til uttrykk i begrunnelsen. Det må fremgå om det har vært kontakt med forvaltningsorganet forut for vedtaket.

Saksdokumenter kan oversendes til forvaltningen etter reglene i politiregisterloven § 30 og politiregisterforskriften § 9-6.

Henleggelsen kan påklages etter de ordinære regler for klage over påtaleavgjørelser. Ved klageorganets prøving av kriteriet «forholdet kan medføre administrativ sanksjon» er det ikke nødvendig å ta stilling til om vilkårene for en slik sanksjon er oppfylt. Det er tilstrekkelig å vurdere om politiet gjorde en forsvarlig vurdering av om forholdet kan sanksjoneres administrativt ut fra beskrivelsen i anmeldelsen og øvrige opplysninger som forelå ved henleggelsen.

Jørn Sigurd Maurud

Per Eirik Vigmostad-Olsen
førstestatsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Mottakere

Agder statsadvokatembeter	Postboks 504 - Lundsiden	4605	KRISTIANSAND S
Det nasjonale statsadvokatembetet	Postboks 2101 Vika	0125	OSLO
Finnmark politidistrikt	Postboks 501	9917	KIRKENES
Hedmark og Oppland statsadvokatembeter	Postboks 4457	2326	HAMAR
Hordaland, Sogn og Fjordane statsadvokatembeter	Markeveien 4 c	5012	BERGEN

Mottakere

Innlandet politidistrikt	Postboks 355	2303	
Møre og Romsdal politidistrikt	Postboks 1353 Sentrum	6001	ÅLESUND
Møre og Romsdal statsadvokatembeter	Postboks 2517	6404	MOLDE
Nordland politidistrikt	Postboks 1023	8001	BODØ
Nordland statsadvokatembeter	Postboks 273	8001	BODØ
Oslo politidistrikt	Postboks 2093 Vika	0125	OSLO
Oslo statsadvokatembeter	Postboks 2100 Vika	0125	OSLO
Rogaland statsadvokatembeter	Postboks 180	4001	STAVANGER
Sør-Vest politidistrikt	Postboks 240	4001	STAVANGER
Sør-Øst politidistrikt	Postboks 2073	3103	TØNSBERG
Troms og Finnmark statsadvokatembeter	Postboks 2503	9267	TROMSØ
Troms politidistrikt	Postboks 6132	9291	TROMSØ
Trøndelag politidistrikt	Postboks 2475 Torgarden	7005	TRONDHEIM
Trøndelag statsadvokatembeter	Postboks 4733 Torgarden	7468	TRONDHEIM
Vest politidistrikt	Postboks 85	6901	FLORØ
Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter	Postboks 2630	3129	Tønsberg
Øst politidistrikt	Postboks 3390	1401	SKI